Balint Nederland

Congres Balint Nederland

donderdag 26 november 2020

DE DOKTER ALS PLACEBO

Michael Balint schreef in zijn boek 'The doctor, his Patient and the Illness', uit 1964, over de dokter als medicijn. In diezelfde tijd schreven Frank and Frank in 'Persuasion and healing' over de therapeutische factoren van psychotherapie. Later deed Yalom uitgebreid onderzoek naar aspecifieke factoren in met name groepstherapie. In de wetenschap worden placebo-effecten meestal als een hinderlijk obstakel beschouwd.

Een bijzonder fenomeen is dat het placebo-effect in de loop der jaren steeds krachtiger wordt. In de klinische praktijk is het juist goed om placebo-effecten goed in te zetten. Voor een deel berust dit effect op een krachtige therapeutische relatie. Jongerius had het over de 4R-en: relatie, raamwerk, rationale en ritueel.
Op dit jaarlijkse congres van de Vereniging Balint Nederland zullen we hier dieper op ingaan.

Programma

13.30 ontvangst en inschrijving
14.00 **inleiding** Jan van Trier, voorzitter vereniging Balint Nederland
14.15 **Prof. dr Jim van Os** De professional als relationeel instrument
15.00 **Prof. dr Andrea Evers** Hoe optimaal gebruik te maken van het placebo-effect in onze zorg
15.45 pauze
16.15 **workshopronde 1**
17.45 **algemene ledenvergadering vereniging Balint Nederland**
18.00 driegangenbuffet
19.00 **workshopronde 2**
20.30 afsluiting.

Locatie: Antropia te Driebergen (naast NS station, ruime parkeergelegenheid)
Doelgroep: huisartsen en andere leden van de vereniging Balint Nederland. Overige belangstellenden zijn welkom
Toegang: op volgorde van aanmelding en betaling, vanwege coronamaatregelen is er beperkte beschikbaarheid
Prijs: € 25 voor leden VBN, niet-leden € 75. Per lid en vooraf opgegeven, kan één student, aio, anio of collega, die wil kennismaken met de Balint-intervisiemethode, gratis als introducee mee
Accreditatie: aangevraagd ABAN voor 5 punten (algemene bijscholing artsen)
Organisatie: Vereniging Balint Nederland (correspondentie: secretariaat@balint.nl).

Korte inhoud lezingen

De professional als relationeel instrument **door Jim van Os**

Met de introductie van de marktwerking en de omarming van het gedachtegoed van value-based health care is de Nederlandse gezondheidszorg terecht gekomen in een dynamiek waarin kwaliteit wordt voorgesteld als een kwantitatief en gestandaardiseerd begrip dat dient om uitkomstvariatie tussen behandelaars 'transparant' te maken zodat zorgverzekeraars er gericht op kunnen inkopen. Om dit concept van kwaliteit te ondersteunen is het zorgstelsel zich steeds meer gaan richten op kwantitatieve uitkomstmetingen die worden opgeslagen in nationale databases. Uitkomstvergelijkingen uit dergelijke 'kwaliteitsregisters' brengen 'keuzetransparantie' voor patiënten die zich hiertoe opstellen als consumenten. De nadruk op standaardisatie heeft gevolgen voor de inrichting en uitvoering van de zorg. Professionals werken toenemend in een omgeving van maakbaarheid en meetbaarheid waarin patiënten worden aangemoedigd zich op te stellen als consumenten die kunnen 'kiezen' op basis van gestandaardiseerde 'transparante' uitkomstregistraties. Onderzoek onder patiënten toont echter aan dat kwaliteit vanuit gebruikersperspectief niet overeenkomt met het concept van standaardisatie. Systematic reviews tonen aan dat kwaliteit voor patiënten vooral te maken heeft met een persoonlijke, mensgerichte benadering met inachtneming van de unieke waarden en voorkeuren van de persoon, met focus op empowerment en ervaren vakmanschap. Met andere woorden: vanuit patiëntperspectief gaat kwaliteit in belangrijke mate om de relatie en uniciteit. Een nadere beschouwing van de wetenschap onder de 'evidence-based practice' in de ggz laat eenzelfde beeld zien: het effect van behandelingen lijkt vooral te worden gemedieerd door de mate van relatie. Technieken lijken uitwisselbaar maar niet de behandelaars.

In deze lezing beschrijf ik hoe de zorg, in het bijzonder de ggz, er uit zou zien als consequent een kwaliteitsmodel werd gehanteerd dat is gebaseerd op waarden van relatie, uniciteit en empowerment. Hoe groot zou de disruptie zijn en hoe kan hiervoor plaats worden gemaakt in het huidige zorgstelsel?

Hoe optimaal gebruik te maken van het placebo effect in onze zorg
door Andrea Evers

Van veel reguliere behandelingen weten we niet wat de werkzame ingrediënten zijn. Zo kan het effect van een placebopil even groot zijn als bijvoorbeeld een antidepressivum of een pijnstiller. De effecten van veel behandelingen in de gezondheidszorg worden dan ook voor een deel verklaard door andere factoren dan het middel of de behandeling zelf. Voorbeelden voor deze factoren zijn het vertrouwen dat de behandelaar uitstraalt, de verwachting die iemand ten aanzien van een behandeling heeft en eerdere ervaringen die iemand heeft met behandelingen. Al deze factoren kunnen invloed hebben op behandeluitkomsten. Met deze bevindingen wordt in de reguliere gezondheidszorg echter nog nauwelijks rekening gehouden. Dit terwijl we met behulp van deze kennis de behandelingen zouden kunnen optimaliseren en tegelijkertijd mogelijke nadelige gevolgen van behandelingen (zoals risico's of bijwerkingen) zouden kunnen verminderen. Mensen vragen ook in toenemende mate om een actieve deelname in de beslissingen over hun behandelingen en willen hier zo veel mogelijk zelf aan bijdragen. Ook hier wordt momenteel nog nauwelijks gebruik van gemaakt, terwijl de zorgkosten en de zorgvraag toenemen. In deze lezing zal de rol van deze factoren voor gezondheid en ziekte, zoals die bij het placebo effect een rol spelen, worden behandeld.

Overzicht workshops

Workshop A door Maurits Nijs en Jolien Bueno de Mesquita

In 1964 schreef Michael Balint 'dat er geen literatuur bestaat over de ongewenste nevenwerkingen van de dokter als medicijn'. Anno 2020 is er literatuur over de dokter als placebo en zelfs over de dokter als nocebo. Je hebt natuurtalenten en dokters die minder goed scoren op behandeleffectiviteit? Waar ligt dat aan en hoe word jij een high performer? Na een korte schets van de theorie, wordt uitgebreid geoefend met competenties die ervoor zorgen dat jij jouw persoonlijke kwaliteiten optimaal kunt inzetten voor excellente zorg.

Workshop B door Masja Otter en Bram Tjaden

In de workshop zullen we aandacht besteden aan de therapeutische relatie. De therapeutische relatie (ook wel therapeutische alliantie genoemd) is in de psychotherapie een veelvuldig onderzocht en krachtig ingrediënt in de behandeling, die sterk correleert met het succes van die behandeling. Ook in de huisartsenpraktijk is het een bijzonder bruikbaar concept. Hoe hanteer je als huisarts deze relatie en hoe ga je daarbij om met verstoringen ervan in de zin van overdracht en tegen-overdracht? In de workshop zullen we stilstaan bij de soms sterke emoties die kunnen ontstaan en onze reflex deze gevoelens te vermijden of op te lossen. En we gaan onderzoeken wat het meer toelaten en verdragen van deze emoties in de soms complexe arts-patient relaties ons kan opleveren.

Workshop C door Leonie Breteler

Een sessie van een Balintgroep zoals gebruikelijk in de ruim zestig bestaande Balintgroepen. Wellicht met inbreng van een vraag die verwant is met het onderwerp van het congres zoals dat deze dag in de lezingen naar voren werd gebracht, maar ook elk ander ervaren probleem of vraag kan worden gebruikt.

Sprekers

Jan van Trier psychiater St Antoniusziekenhuis te Utrecht, voorzitter Vereniging Balint Nederland, balintgroepbegeleider.

Jim van Os psychiater en hoogleraar psychiatrie in UMCU. In 2015 richtte Van Os met andere wetenschappers de beweging 'De Nieuwe GGZ' op, die voor een nieuw model voor psychiatrische zorg pleit waarin onder andere kleinschaligheid, netwerksamenwerking en werken vanuit relatie centraal staan. Jim schreef het boek De DSM-5 voorbij!, waarin hij pleit voor persoonlijke diagnostiek met een participerende patiënt.

Andrea Evers hoogleraar gezondheids-psychologie aan de Universiteit Leiden en hoofd van de afdeling Gezondheids-, Medische en Neuro-psychologie en tevens klinisch psycholoog BIG en cognitief gedagstherapeut (VGCT). Andrea publiceerde meer dan 200 internationale artikelen over haar onderzoekslijn, psychobiologie van somatische aandoeningen.

Maurits Nijs psychiater n.p., psychotherapeut, auteur van De essentie van Psychotherapie. Docent en supervisor van diverse zorgprofessionals, organisatiedeskundige en mediator in non profitorganisaties.

Jolien M. Bueno de Mesquita psychiater in de verslavingszorg bij Brijder (Parnassia Groep) en docent, supervisor en coach voor o.a. AIOS, artsen en verpleegkundig specialisten.

Bram Tjaden huisarts, mindfulnesstrainer en balintgroepbegeleider, gepromoveerd in de behandelrelatie, columnist medisch contact.

Masja Otter gezondheidszorgpsycholoog/psychotherapeut, balintgroepbegeleider, werkzaam in eigen praktijk compass zorg te Zeist.

Leonie Breteler psychiater/psychotherapeut St Antoniusziekenhuis te Utrecht, balintgroepbegeleider.